О. В. Проуторова

Концепція творчості у повісті «Інопланетянка» О. Забужко

О. Забужко намагається визначити генезу письменницького таланту Ради Д., літераторки нового покоління, яка прагне у своїх творах висвітлювати проблеми, які цікавили б як особисто її, так і потенційних читачів. Для Радиної самоідентифікації, а також для вирішення проблеми мистецтва в систему персонажів твору введено образ таємничого Посланця, який не можна однозначно інтерпретувати. Він амбівалентний, у ньому одночасно присутні божественні і диявольські риси.

З одного боку, при спілкуванні з гостем Рада відчувала легкість. Можна подумати, що письменниця увійшла в контакт з божественним, досягнула райської свободи існування. Такі почуття були схожі на deja-vu: жінка відчувала подібне в припливах творчого натхнення.

З другого боку, в Посланці вгадуються риси Агасфера (Вічного Жида, Лаакдема). Легендарний персонаж знаходиться в статичному світі, де немає розвитку, тому він і наголошує на тому, що при переході в інобуття для Ради більше не буде потреби писати.

Крім цього, в образі Посланця прочитуються й інфернальні ознаки. Він нагадує представника світу мертвих.

У спілкуванні з гостем Рада Д. розкривається як митець, постає в опозиції до свого попередника, літературного метра Валентина Степановича. Якщо вона вважає мистецтво богонатхненною справою, то творчість для Валентина Степановича є засобом збагачення і визнання. Приземленість його думок виявляє залежність: від своєї популярності, що вже за життя встигла перетворитися на міф, від оточення, перед яким треба поставати гламурним і свіжим (через те, що новизну думок він черпав у розмовах з Радою, то він є залежним і від неї), а крім цього, від родини. Натомість молода письменниця є вільною, вона навіть не може жити з коханим чоловіком Арсеном, бо підсвідомо використовує його лише як матеріал до своїх творів.

Рада і Валентин Степанович протиставляються як Кассандра і Гелен, що знаходяться на різних ступенях свободи. Незрячий лжепророк стоїть на першому, який передбачає свободу в людському, приземленому розумінні цього слова; його сестра, навпаки, контактує з вищими силами, що вивищує її, а отже, й Раду над соціумом. Це другий ступінь свободи. Посланець пропонує Раді ще й третій ступінь – пізнати буття у всіх його проявах, тобто стати не-людиною. Наближаючись до трансцендентності, митець вже не потребує оформлення своїх думок у текст, він ототожнюється з пророком, чиї слова йдуть прямо з вуст і не фіксуються, проте для того, щоб донести інформацію до соціуму, текст необхідний, Рада усвідомлює це, тому як справжній митець обирає служіння людям, відмовившись від запропонованого.